

Національна академія аграрних наук України
Селекційно-генетичний інститут – Національний центр
насіннєзнавства та сортовивчення

ПОЛОЖЕННЯ
про політику використання штучного інтелекту в
Селекційно-генетичному інституті – Національному центрі
насіннєзнавства та сортовивчення

УХВАЛЕНО
Рішенням вченої ради СГІ – НЦНС
Протокол № 7 від 27.04.2026 р.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Штучний інтелект (далі – ШІ) у науковому процесі та освітній діяльності відіграє роль повноцінного партнера, що трансформує дослідницький та навчальний процеси, прискорює відкриття та дозволяє працювати зі значними масивами даних, складними для аналізу іншими засобами, сприяє генерації нових ідей, дозволяє персоналізувати навчальні програми тощо.

Проте, використання ШІ у науці та освіті створює низку етичних проблем (порушення конфіденційності даних, потенційне зловживання технологіями, академічну недоброчесність тощо), тому потребує дотримання високих стандартів етики, академічної доброчесності, законодавчих вимог та принципів прозорості й відповідальності.

Політика використання штучного інтелекту (далі – Політика) в Селекційно-генетичному інституті – Національному центрі насіннєзнавства та сортовивчення (СГІ – НЦНС) базується на засадах Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про національну програму інформатизації», «Про захист персональних даних», розпорядження КМУ від 02.12.2020 р. №1556-р. «Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні», Методичних рекомендацій щодо використання систем штучного інтелекту в закладах вищої освіти, схвалених Міністерством освіти і науки України 24.04.2024 р., нормативних документів СГІ – НЦНС, Етичного кодексу СГІ –НЦНС; Кодексу академічної доброчесності СГІ – НЦНС і спрямована на забезпечення надійних етичних рамок для впровадження, використання технологій ШІ, підвищуючи стандарти якості, безпеки та справедливості в наукових дослідженнях та освітньому процесі.

2. ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОЛІТИКУ ВИКОРИСТАННЯ ШІ

2.1. Метою Положення про використання штучного інтелекту є створення методичної основи для впровадження, ефективного та раціонального використання систем ШІ в науковій, освітній, інноваційній діяльності, у процесах управління.

2.2 Основним завданням положення є визначення принципів, впорядковування правил та надання рекомендацій щодо відповідального, етичного та безпечного використання ШІ в усіх сферах діяльності СГІ – НЦНС, що має сприяти:

- підвищенню якості рівня наукових досліджень за рахунок впровадження кращих практик інтеграції ШІ у наукову діяльність;
- забезпеченню дотримання етичних принципів, конфіденційності та безпеки даних;
- підтримці професійного розвитку наукових працівників через навчання й підвищення кваліфікації у сфері ШІ, що сприятиме ефективному використанню нових технологій.

3. ГЛОСАРІЙ

Безпека та етика штучного інтелекту – сфера досліджень, що вивчає та розробляє принципи і стандарти для забезпечення безпеки та відповідального використання штучного інтелекту.

Грамотність у галузі ШІ – знання, уміння та навички, які допомагають постачальникам, розробникам, користувачам й особам, що зазнають впливу системи ШІ, беручи до уваги їхні відповідні права та обов'язки, оцінити можливості, ризики й потенційну шкоду, яку може

завдати система ШІ на будь-якому етапі життєвого циклу, та вжити заходів для її уникнення чи пом'якшення.

Запит (промпт) – вхідний текст, інструкція або завдання для системи ШІ, на які система має відреагувати шляхом генерування контенту.

Система ШІ – комп'ютерна програма, яка спроектована для роботи з різними рівнями автономності та може проявляти адаптивність після розгортання, а також яка для явних або неявних цілей робить висновки на основі отриманих вхідних даних, як генерувати результати (зокрема, прогнози, контент, рекомендації або рішення), що можуть впливати на фізичне або віртуальне середовище.

Штучний інтелект:

- *як галузь:* загальна назва сукупності інформаційних технологій, як-от алгоритмів, методів, підходів, моделей та сервісів, що створюють та розвивають системи, здатні виконувати завдання, які зазвичай вимагають людського інтелекту. ШІ охоплює широкий спектр підходів, зокрема тих, що ґрунтуються на навчанні, логіці, пошуку та ймовірнісному міркуванні. ШІ містить такі напрями, як обробка природної мови, машинне навчання, комп'ютерний зір, робототехніка, експертні системи та інші підгалузі, спрямовані на імітацію та розширення можливостей людського мислення й ухвалення рішень;

- *як інструмент:* організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань.

Інші терміни в цьому Положенні вживаються в значеннях, наведених у чинних законодавчих актах.

4. ПРИНЦИПИ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

4.1. Основні принципи для впровадження ШІ в інститутське середовище, які забезпечать ефективно та етично використання технологій, безпеку і конфіденційність даних:

- *законність* – застосування систем ШІ не повинно призводити до порушення правових норм; використання систем штучного інтелекту має відбуватись лише за умови дотримання верховенства права, основоположних прав і свобод людини й громадянина;

- *етичність* – забезпечення використання штучного інтелекту з дотриманням етичних норм і цінностей, що включає відповідальне використання технологій ШІ для досягнення позитивних результатів без негативних соціальних або етичних наслідків;

- *прозорість* – системи ШІ та їхні рішення мають бути прозорими, пояснюватись у простій та зрозумілій формі; користувачі мають усвідомлювати, що вони взаємодіють із ШІ, а також мають бути належно поінформовані розробником про можливості та обмеження відповідної системи ШІ та права її користувачів;

- *академічна доброчесність* – деклароване використання ШІ учасниками наукової діяльності, освітнього процесу без порушення етичних принципів та визначених у СГІ – НЦНС правил;

- *безпека персональних даних* – дотримання норм захисту персональних та академічних даних; не допускається передача особистої або конфіденційної інформації у зовнішні системи ШІ;

- *відповідальність* – кожний учасник несе персональну відповідальність за кінцевий результат використання ШІ згідно вимог чинного законодавства.

5. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ІІІ У РІЗНИХ СФЕРАХ ДІЯЛЬНОСТІ СГІ – НЦНС

5.1. Напрями інтеграції ІІІ в наукову та інноваційну діяльність:

- пошук інформації для наукових досліджень (використання інтелектуальних систем пошуку, які здатні знаходити релевантні наукові статті, патенти та інші джерела інформації на основі контекстного аналізу та семантичного пошуку);
- пошук прототипів та аналогів для винаходів;
- генерація гіпотез і напрямів наукових досліджень (за аналізу наявних даних ІІІ може встановити потенційні взаємозв'язки, які дослідникам може бути складно визначити самостійно іншими методами);
- аналіз великих масивів даних, пошук закономірностей та кореляцій;
- моделювання складних систем (проведення симуляцій / моделювання біологічних процесів замість дороговартісних експериментів в реальних умовах);
- автоматизація рутинних завдань (форматування, бібліографія, переклад, підготовка наукових звітів та презентацій результатів досліджень тощо);
- оптимізація командної роботи в наукових проєктах.

5.2. Напрями інтеграції ІІІ в освітню діяльність:

5.2.1. Для викладачів:

- персоналізоване навчання (індивідуалізований підхід до навчання аспірантів);
- створення основи для лекцій, іншого навчального матеріалу;
- створення презентацій, наочного матеріалу;
- автоматизоване оцінювання;
- автоматизоване отримання відповідей аспірантів через чат-бот або електронну пошту.

5.2.2. Для аспірантів:

- збір, аналіз наукової інформації;
- організація самостійного навчання;
- генерація тестових завдань для підготовки до іспитів;
- аналіз помилок під час виконання тестів і отримання рекомендацій щодо їх виправлення;
- створення презентацій.

5.3. Напрями інтеграції ІІІ у процеси управління СГІ – НЦНС:

- автоматизація підготовки документів різного типу;
- аналіз даних для ухвалення управлінських рішень;
- оптимізація адміністративних процесів.

Проте, наукові співробітники, аспіранти, адміністративний персонал мають усвідомлювати, що надмірне вживання можливостей ІІІ може позбавити їх можливості розвивати власні базові навички, необхідні для розв'язання професійних задач та комунікативних здібностей.

6. ЕТИКА ВИКОРИСТАННЯ ІІІ У НАУКОВІЙ ТА ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СГІ – НЦНС

6.1. Загальні вимоги при використанні систем ІІІ:

- рівний доступ співробітників інституту щодо використання технології ІІІ під час виконання наукових досліджень, навчання в аспірантурі тощо;
- усвідомлювати наявні обмеження можливостей ІІІ та перевіряти фактичну точність згенерованої ІІІ інформації;

- не покладатись виключно на контент, створений ШІ; використовувати ШІ в поєднанні з іншими джерелами інформації;
- не вводити персональні дані, конфіденційну або службову інформацію в системи ШІ;
- використовувати ШІ виключно як допоміжний засіб для прискорення роботи, але не як заміник власному внеску автора;
- уникати надмірного покладання на ШІ, оскільки це зменшує можливості розвитку власних базових та критичних навичок.

6.2. Дозволи та обмеження використання ШІ:

6.2.1. Дозволяється використання ШІ:

- як інструменту підтримки в наукових дослідженнях або навчанні за умови критичного осмислення результату;
- у викладацькій діяльності для автоматизації рутинних процесів, аналізу успішності аспірантів або для створення навчальних матеріалів; головною умовою є усвідомлене використання результатів і відповідальність за кінцевий зміст;
- для пошуку наукової інформації;
- аналізу великих масивів даних.

6.2.2. Неприпустимим є:

- фабрикація, імітація результатів наукової роботи чи навчання;
- створення ШІ або поширення фальсифікованих чи вигаданих даних;
- привласнення авторства тексту, згенерованого ШІ, або перефразованого ШІ змісту інших джерел;
- видання за оригінальну роботи, яка вже була опублікована, і переопрацьована ШІ.

6.3. Рекомендації щодо використання ШІ:

- інтегрувати інструменти ШІ як допоміжні засоби у науково-аналітичну, освітню, адміністративну діяльність;
- забезпечувати перевірку якості та коректності використаного або згенерованого ШІ контенту;
- дотримуватись етичних стандартів і правових норм;
- уникати повного делегування функцій ШІ, зберігаючи пріоритетність власного аналітичного судження та експертної оцінки;
- обов'язково декларувати використання ШІ в науковій, освітній діяльності:

* створений або переопрацьований за допомогою ШІ фрагмент роботи має бути чітко ідентифікований у тексті й зазначений у списку використаних джерел: «Згенеровано з використанням ChatGPT/ Google Gemini/ OpenAI/ тощо»;

*обов'язково має бути наведено інформацію про джерело: назва інструмента ШІ (ChatGPT, Gemini, Copilot, Bard, DALL-E тощо), версія моделі або дата генерації, розробник (OpenAI, Google, Microsoft тощо), URL (якщо можливо для відновлення сесії або результату): OpenAI. ChatGPT (модель GPT-5.5, 23.04.2026 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://chat.openai.com/> (дата звернення: 26.04.2026).

- підвищувати рівень цифрової грамотності через участь у тренінгах, конференціях, семінарах тощо;
- формувати культуру відповідального використання ШІ.

6.4. Відповідальність за недотримання політики використання ШІ

Порушення політики щодо використання ШІ розцінюються як порушення академічної доброчесності з відповідними наслідками для фахової репутації.

7. ПРОПОНОВАНІ ВАРІАНТИ ІНСТРУМЕНТІВ ШІ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ В НАУКОВІЙ, ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

7.1. Генерація текстового контенту: ChatGPT (<https://chatgpt.com/>), DeepAI (<https://deepai.org/>).

7.2. Створення презентацій, документів, інфографіки, інших візуалізацій: Canva (<https://www.canva.com/>), Visme (<https://www.visme.co/>), Slidebean (<https://slidebean.com/>).

7.3. Перевірка наукових робіт на оригінальність: Copyscape (<https://www.copyscape.com/>).

7.4. Вичитка тексту, редагування помилок, антиплагіат: Scribbr (<https://www.scribbr.com/>), Grammarly (<https://www.grammarly.com/>).

7.5. Пошук наукових публікацій відповідного напрямку досліджень: Consensus (<https://consensus.app/>), Scite (<https://scite.ai/>).

7.6. Аналіз та обробка результатів: Google Colab (<https://colab.research.google.com/>).